

Віталь
Гарановіч

A stylized illustration of a bright yellow sun with white rays on the left. Two white birds are depicted in flight, one above the other, towards the right. The background is a vibrant teal color, overlaid with a complex pattern of white and yellow diagonal lines that create a sense of dynamic movement and depth.

Свято Блажіні

УДК 882.6-1
ББК 84 (4Бел) 6-5
Г 20

Гарановіч В.
Г 20 Святло блакіту: Вершы / В. Гарановіч
— Мн.: «Беларускі кнігазбор», 2002. — 76 с.
ISBN 985-6638-50-X.

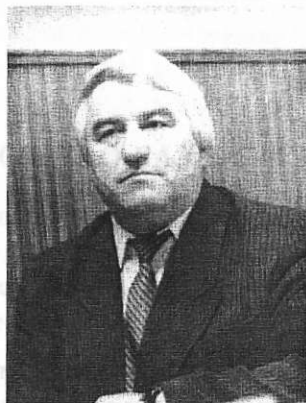
Кніга паэзіі Віталя Гарановіча «Святло блакіту» вызначаецца шчырасцю пачуццяў. Пражытае і перажытае — аснова ягоных вершаў. У паэта з Глыбокага свой голас і свае фарбы.

УДК 882.6-1
ББК 84 (4Бел) 6-5

Аўтар удзячны за спонсарскую дапамогу
ў выданні кнігі
старшыні Камітэта лясной гаспадаркі
пры Савеце Міністраў РБ М. К. Круку;
дырэктару прадпрыемства
«Глыбоцкія электрычныя сеткі» В. П. Кубарку;
дырэктару ААТ «Глыбоцкі
малочна-кансервавы камбінат» Г. М. Ермаковіч;
дырэктару ААТ «Вывароча-камерцыйная фірма
«Аржаніца» А. А. Брылёнку

ISBN 985-6638-50-X

© Гарановіч В., 2002
© Ягораў У., 2002

Віталь Гарановіч нарадзіўся ў 1952 годзе ў вёсцы Ермакі Маладзечанскага раёна Мінскай вобласці. Пасля заканчэння сярэдняй школы служыў у арміі, некаторы час працаваў у друкарні выдавецтва «Вышэйшая школа». У 1977 годзе скончыў філалагічны факультэт Мінскага педагагічнага інстытута імя Максіма Горкага. З таго часу жыве на Глыбоччыне. Працаваў настаўнікам, дырэктарам сельскіх школ. У цяперашні час — дырэктар сярэдняй школы №3 г. Глыбокае.

Сябар Саюза беларускіх пісьменнікаў. Адзін з аўтараў альманаха «Дзвіна», калектыўных зборнікаў «Далёгляд», «Браслаўшчына азёрная мая». Выдаў паэтычны зборнік «Беразвечча».

УДК 882.6-1

ББК 84 (4Бел)

Г 20

Бібліотечна

Г 20

Світ

Між

138

Книга

Між

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

138

Струста-возера крыніца.

А другая, каб наліцца,

Дабягае да Дзвіны.

АД СВАТЛО БЛАКІТУ

Аржаніцу-глыбачанку

Лугавымі фарбамі палескімі
Зацвілі пялёсткамі пралескі,
Каб пасля святло свайго блакіту
Перанесці на валошкі ў жыта.

Свечкамі ўспыхнуўшай гарлянкі
Засініць з расы наймітку ранкам.
Зазвінець раскрытымі званкамі
Ды паплыць купальскімі вянкамі.

Луннікам пад поўняю лілеяць,
Зубніца дзе бэзава сінее,
Сверцыя, сон лугавы, гарычка
Свецяцца запаленай газнічкай.

Касячы раскрытаю далоняй
Жужаля на цёрн калючы гоняць.
Шчурка з прыгажуняй-страказой
Хмеляцца балотнай дзеразой.

Сінькаю пральцеца неба ў лён,
Каб лагодна ўзяць душу ў палон.

АРЖАНИЦА, АКМЯНИЦА

Тут рачулка, там крыніца.
 Аржаница, Акмяница, —
 Дзве крыштальныя слязы.
 Як падземная жывіца,
 Сочыцца наверх, бруіцца
 З-пад камення, з-пад лазы.
 З пахам жыта
 Аржаница.
 З пахам кміна
 Акмяница.
 Пад хусцінкай навальніцы,
 У карунках дзеразы.
 У падушках снегавею.
 І пад поўняй, бы лісеяй.
 Не губляюцца сляды.
 Дно са жвіру, а то з клею.
 Ручайкі, нібыта змеі,
 Па вясне імкнуць сюды.
 Глыбачанка-Аржаница
 Браслаўчанка-Акмяница,
 Вечны подых старыны.

Струста-возера крыніца.
 А другая, каб напіцца,
 Дабягае да Дзвіны.

Сэрвач, Свіліцу, Чысцянку.
 Аржаницу-глыбачанку
 Мерыць вёсламі вясляр.
 Акмяніцу-браслаўчанку,
 Як з гары Маяк гаранку,
 Лес вядзе ў глыбокі яр.

Аржаница, Акмяница.
 Бліз Латгаліі граніца
 Ды Айчыны карані.
 Паазер'ем прычасціцца,
 Каб душою далучыцца
 Да ратоўнай чысціні.

* * *

Сумуе сонца днём па леце,
Ніжэй схіляе галаву.
І зоркі, месяцавы дзеці,
Зноў скачуць весела ў траву.

Прытупне гром ўгары абцасам.
Міргне маланка перуну.
Разгладзіць хмара, нібы прасам,
Вясёлкі цёплую спіну.

Па жніўню справіўшы памінкі,
Запрэгшы раніцы вазок,
Махае верасень галінкай
На «лета бабіна» знарок.

* * *

Вочапам захад над бруйнай ракой
Сонца вядзерца трымае.
Вечара летні густы спакой
Далеч ва ўладу прымае.

Сосны, як свечкі, пагаслыя днём,
Вогнікам зорак успыхнуць.
Месяц у рэчку нырне акунём
Спіну прэстую выгнуць.

Цемрадзь аплавіць узвышшы-груды
Поўначы чорнаю магмай.
Коўш свой нахіліць — зачэrpне вады
З рэчкі Мядзведзіцы прагна.

МАКСІМУ ТАНКУ

Высокія над Беларуссю зоры,
Дзе Нарач ззяе блікамі расы.
Пад парасонам мядзельскага бору
Чароту шапаткія галасы.

Да іх паэтаў голас далучыўся,
Азваўся плачам-песняй кулікоў.
Нямой прасторай свету прычасціўся
І даў душы знясіленай спакой.

У Пількаўшчыне на дзяцінства полі
Дубы вякуюць, як яго гады.
І памяць дзён, бы Люцыян Таполя,
І Танк Максім, жывы і малады.

Тут астравок ягонай роднай мовы,
Дзе род прадзе сямейны свой клубок.
Паэтаў голас, выткаўшыся словам,
У жураўліны вернецца радок.

КАРОВІН КАМЕНЬ

На беразе Каровін камень,
Нібы з забытай даўніны
Апошні ацалелы мамант
Дабрыў да гэтай стараны.

Аціхлы, вечны, на дасвецці
Прыстаў да струстаўскіх сяліб.
Кідаюцца з галасам дзеці
Сядлаць угрэты сонцам хіб.

Гарэзяць юныя іх маткі,
Калышуць сонечны заход.
На дне азёрным, бы зярняткі,
Іскрыцца зорак карагод.

Ніхто з купальшчыкаў не ўцяміць,
Калі агорне цішыня,
Што першабытны гэты камень —
Сівому маманту радня.

ЛЕТАМ

А час, як зічка, праімчаў,
 І чэрвень ноч скруціў ў скатку,
 І месяц стомлена маўчаў,
 І додня прарасло зярнятка.

Не высыпалася пчала,
 І багацелі птушак зыкі.
 Ды дзераза ў барах цвіла,
 Вусы раскінуўшы, як лыка.

І срэбрам ранішнім лугі
 Ад росаў і сіўцоў бялелі.
 А з-пад вясёлкавай дугі
 Маланкі спіцамі звінелі.

Зязюляў менела. Каршун
 Вышэй да сонца падымаўся.
 І доўга спачываць пярун
 У хмары восені не клаўся.

РАНИЦА НА СТРУСЦЕ

Заве чарот сваім чароўным хрумстам,
 Звініць, як струны, звонам асака,
 Дзе Чайчын востраў асвятляе Струста,
 На рэйдзе рыбным лодка рыбака.

А кладкі, як пантонныя дарожкі
 Начлежніка начнога туману.
 Узмахі вёсел — слімаковы рожкі —
 Пачэсваюць зноў возеру спіну.

Валун сівы вандроўнікам здаецца,
 Прыкуты смагай да вады гняткой.
 Світальны змрок расчуліў неруш сэрца
 І растрывожыў голасу спакой.

І як Нептун блакітнага бязмежжа,
 Бяссонніцаю змучаны дзівак
 (Бы «Хроніцы палескай» вечны Мележ),
 Карціну творыць браслаўскі мастак.

НА ВОСЕНЬ

Свецяць белай лускою бярозы,
Туманы ля кустоў, як папар.
Ноч пад раніцу ўехала возам
Напрамкі ў непраходны гушчар.

Цені мокнуць, нібы рукавічкі,
У прапахлай зноў мохам расе.
Промні сонца, нібыта лісічкі,
Прарастаюць між дрэў пакрысе.

Па гадзінніку цёплага лета
Прачынаюцца шчэ мурашы
За сезонам птушыных канцэртаў
Ладзіць дружна свае кірмашы.

Толькі дуб адзінокі святыняй
Жалудамі уверсе звініць.
Ды асіна пад купалам сінім
Сірацінаю горкай стаіць.

* * *

Апошні снег зімы-вяртанкі,
Цяжкі, бы восеньскі туман.
А ў згадках юнай глыбачанкі
Вясны прачытаны раман.

Плыве дзявочы капаляюшык
І асвятляе сумны дзень.
Снег ахінае белым плюшам
Цяпло прабіўшыхся грудзей.

КРЭСКИ ВЯСНЫ

Злятаюць з коцікаў пялёнкі,
Вісіць туману ручнічок.
Скідае воблакаў валёнкі
З нагі сваёй маладзічок.

Спраўляе красавік абноўкі —
Красуе рунню зноў ралля,
Пралесак сінія галоўкі,
Пялёсткі крыльцаў матыля.

Праклюнуў песняю вясенняй
Надзем'е змораны жаўрук.
Іграе дзяцел на вяселлі
Вясны — звiніць струною сук.

Рыбачыць першы раз вясёлка,
З вярбы прыладзіўшы кручок.
Прамокла радасная пчолка,
Пад дождж папаўшы, бы ў сачок.

ПАД ПАМІНІ ПАЗНЯЕ

Лебедзя крылом туман махае,
Сонца блісне рожкамі смаўжа.
Зноў на клёне лета дагарае
І на бэзе квецені іржа.

Прасігналіць чарадою галак
Вецер на паўмокрым бальшаку.
Хвалі пачынаюць, нібы валак,
Церці, як каноплю, асаку.

Апрануўшы жоўтую манішку,
Лес успыхне свечкамі бяроз.
Трушчачы ялін сухія шышкі,
Па калдобах прагрукоча воз.

Журавін пара ізноў адыдзе,
На чарнічнік ляжа свежы снег.
І зіма у вобразе-прывідзе
Аб сукі праколе белы мех.

КРЭК * * * ТНЫ

Які магічны паварот,
 Бы часу знойдзена падкова.
 Цябе сустрэў праз столькі год
 У навальніцу выпадкова.

Калі маланку, нібы меч,
 Хаваў вясенні гром у хмару,
 Калі на плёс жаночых плеч
 Дажджынкi скочваліся з твару.

Здалося, слухаў двух багоў.
 І лёс мне быў, як пакаранне
 Ад неба за маю любоў
 І звышчаканае каханне.

Я сніў дзяўчыну ў светлых снах,
 Сустрэў жанчыну ў срэбры ліўня.
 Мая далёкая вясна
 Пярсцёнкам празвінела жніўня.

ПАД ПАЎНОЧНАЙ ЗОРКАЙ

Куток бацькоўскі пад паўночнай зоркай,
 Сурвэт снягоў і сцягасць маразоў.
 Травеюць тут красавіком пагоркі,
 І колаў грук на змену палазоў.

Як кінучь вокам — бачны габелены
 Гаёў малочных, залатых бароў.
 Тут захаду прасмаленыя сцены,
 Астуджаныя ружаю вятроў.

Ты на зямлі маленькая радзімка,
 Радзімы край, адкрыты мне ў жыцці.
 Хай апынуся ў вечнасці ў абдымках, —
 Застанешся валошкаю цвісці.

* * *

Расці, дрэва майго роду —
 Беларускага народа.
 Беластволаю бярозай
 У бяросце ад марозу.
 Разлятайся лісцем-словам,
 Моцай вечнаю вясновай.
 І падковаю-карэннем
 Раструшчы зямлі каменне.

АНОНС ВЯСНЫ

Пад вільчыкам хаціны
 Буркочуць галубы.
 Дэсантам вераб'іным
 Спусціўся дзень з вярбы.

Як на хадулях, певень
 Цыбата ладзіць крок,
 Пілоткай востры грэбень
 Да сонца лёг набок.

Ды срэбрыць гумны плесня,
 І горкі сена пах.
 Прыкметаю прадвесня
 Пясчынка на губах.

Са снегам таюць сцэжкі,
 Граніцы цаліка.
 Напружанне ўсмешкі,
 І як разрад, рука.

Шчэ за дажджамі лета,
 Ноч спавіваюць сны.
 Ды першыя прыкметы
 І ёсць анонс вясны.

НАРАДЖЭННЕ ВАДЫ

Ручэй, як з яйка птушаня,
Праклюнуў шкарлупу-ільдзінку.
Спачатку ў след папаў каня
І затрымаўся на хвілінку.

Счакаўшы поўных берагоў,
Гулліва збег па каляіне
У вір настоеных снягоў,
Каб растварыцца ў мутнай ціне.

Як свежай рошчынай з дзяжы,
Луг захлынуўся зноў вадою.
Са стрэх цурчэлі капяжы,
Нібы струмені сырадою.

НА НАРАЧЫ

Бальзам гаючы — подых бору,
Дзе сон глыбокі Нарач дорыць.
Дзе як і ў даўнія вякі
Фільтруюць голас жаўрукі.

І прычашчаюцца суніцы
З жывога неруша крыніцаў.
А пераспелыя маліны
Разносяць пах мядова-вінны.

Бліскучым посахам маланкі
Нарэжа гром вясёлкі гранкі.
І маладзёк, як матылёк,
Асвеціць вечаровы змрок.

НАРАДЖАННЯ * * *

Заносіть пяском парог
роднай хаты.
Вокны, як краты.
Астыглая сажа
у дымаходзе,
Галкі не родзяць.
Саржавелы гадзіннік
з мядзведзямі,
Стол шашалем з'едзены.
Нібы пратэзы,
у чалесніку вілы,
Подпал прагнілы.
Павуціннем зацягнуты
жорны,
У плесні столь чорнай.
Зеўраць без дна кашы,
Хата без душы.

ЗА ГОД ДА ХХІ СТАГОДДЗЯ

Хоць студзень з люценем даўгі
Шчэ не вярнулі поўным возам,
Снягоў не складзены стагі
І не адліты у лёд марозы.
Пакуль ручэй, як каснічок,
Не развязаўся пад нагамі,
Не перакінуў праз плячо
Вясёлку дзень ўгары над намі.
Ды будзе вуснамі каса
Расой атавы наталяцца,
І прыйдзе час у каласах
Зярняці сілай налівацца.
Бы з лапцяў, сплеченых з лазы,
З буслянак вернуцца у вырай
Буслы, і ў рэчках ментузы
Нырнуць да лета ў бездань віру.
Як здзівіць снежня першаслед,
Каб сведкам веку і прыродзе
У поўнач стаць, як ступіць свет
Зноў на мяжу тысячагоддзяў.

Чаўны, чайкі, час шыпшыны.
Снежань, вею сняжыць.
Пчолы рады канюшыне,
Сані ў полі труць глыжы.

Шэпча мятлік у сонным лузе.
Ў белым панцыры палі.
Паплавы, як шчасця вузел.
Валак зебрыцца раллі.

Бусел стомлена віжуче.
Мёрзлых купін капшукі.
Чэрвень з ліпенем мяжуче.
Не падасць туман рукі.

Лета душнага ўспаміны.
Памяць бомаў пад дугой.
Сонцам паленая гліна.
Сэрца ранена тугой.

ДАЧЫ НА НАРАЧЫ

Стары нарачанскі сад
Карэннямі цягнецца к возеру,
Зусім маладзенькі салдат
Глядзіць Куляшовым позіркам.

Трымае гадоў тугу
Ў малінніку дачны дворык,
Дзе вішня на самым рагу
З грушай Лынькова гаворыць.

Дзе праз паркан і мяжу
Сцежка крадзецца да ганка,
У вокны, бы ў вочы, гляджу
Дачы Максіма Танка.

У хвалях вады неспакой,
Хутка канчаецца лета.
Знічкай, нібыта рукой,
Ноч бласлаўляе паэтаў.

У НОЧ НА КАЛЯДЫ

Зоркі, як плешкі цвікоў,
У хмарах блішчаць, бы ў латах.
Поўня ўгары вячком,
Быццам над зрубам хаты.

Святам калядная ноч,
Іней, бы квецень, на бэзе.
Убок са сцяжынкі збоч,
Тонеш па пахі ў снезе.

Каўнерыкі белых стрэх
Крухмаліць мароз зацята.
Стажок, як з рагожы мех,
Расшчодрыўся пахам мяты.

Настольнікам беднай куцці
У пост раскашуе хата,
Каб з каўбасой прыйсці
Следам куцці багатай.

ПЕРШЫ ДОЖДЖ

Маланка, як вязьмо
Для выспелых аблок.
Дождж распачаў пісьмо,
Зялёны свой радок.

Суцішыўся вятрак,
І вецер крылы склаў.
Наглянцаваны шпак
Ад шчасця заспяваў.

І зацягнуўся след,
Як рана, ад калёс.
Страсаўся першацвет,
Як кроплі белых рос.

ЗАВІРУХА

Сняжынками, як вейками,
Міргнула цішыня.
І веі-белазмейкі
Нікому не стрымаць.

Б'ючыся аб таросы
Чарнеючай раллі,
Кладзе віхор пракосы,
Гудзе, нібы чмялі.

У гушчарах сарокі —
Прыцэламі хвасты —
Кідаюць меткім вокам
У шорсткія кусты.

Сукі, нібыта рыльцы
Спалоханых дзікоў.
Чакае пагальціца
Лес зноў маладзіком.

МАСЛЕНИЦА

Масла масленае,
Масленіца.

З хаты вынесена прасніца.

Ніткі спрадзены, ссуканы,

Зімой песні праспяваны.

Ой вясенька, ты вясельніца,

Маладыя ўсе пажэняцца.

Ой Вялес, Улас, Уласе,

Каб скаціначка вялася,

Каб хлявы пахлі сырадоем,

Елі масла мы з табою,

Куры, нібы тыя галкі,

Ў гнёзды скідвалі зноў яйкі,

Каб вяліся парасяты.

Сённі масленіца-свята:

Песні з раніцы і гулі,

Павыходзілі бабулі

У квяцістых шаліноўках,

Аж дзядам сівым нялоўка.

Маладых жа зух не гасне —

Масла масленае,

Масленіца!

ВЁСКА ПАРЫЖ

Шыбіны аканіцаў,
Зажураны стаўняў пагляд.
З далёкай французскай сталіцай
Збліжае пара Каляд.

Рачулка, дзе водар зёлкі,
Не Сена. Ды ў сенакос
Да самага пляца Зоркі
Вясёлкі ляжыць пракос.

Дзяўчына, юнак бязвусы
Дагледзяць шчаслівы сон...
Клады парыжан-беларусаў,
Бы свой радавы Пантэон.

Версаль не роўня хаце,
Капліца тут — свой Нотр-Дам.
Царква імя Божай Маці,
Нібы Парыжа храм.

Не смажаныя каштаны,
А з пахам бульбяным бліны.
Жывуць на зямлі парыжане
З таемных часоў даўніны.

Абудзіцца ранак стрыжам
Над стрэхамі край сяла.
Над беларускім Парыжам
Зорка Венера ўзышла.

СЁСТРАМ

Я вам пакуль не прысвяціў радка,
 Хаця жыцця ўжо стрэхі абамшэлі.
 Пайшла і хата наша з малатка,
 Якую доўга мы цяплом не грэлі.
 Падстрэлены гадамі журавель
 Хіснуўся ўбок сваёй жалезнай дзюбай
 Вядзерца днішча, як стары рубель,
 Журботна пракацілася па зрубе.
 І бацькі франтавыя медалі,
 І маці вышыванкі-рукатворы
 Мы падзяліць,
 як грошы,
 не маглі
 Пад абразом,
 знямелыя ад гора.

БРАСЛАЎШЧЫНЕ

Ад Браслава да Браціславы
 Не скажаш, каб падаць рукой.
 Ды еўрапейскай варты славы
 Азёр браслаўскіх супакой.
 Па-над лілеяй гуд чмяліны
 Ды подых Балтыкі чучён.
 Глядзяцца ў люстра азярыны,
 Сады і шыбіны акон.
 Тут рыбакі салёным потам
 Прамочаць світкі як штодня.
 І пахам пасечныя соты
 Саб'юць у лёце авадня.
 Тут браслаўчанак юных вочы —
 Жыцця спакусны красавік.
 Я тут душу згубіў аднойчы,
 Як Папялушка чаравік.

ВОЗЕРА СНУДЫ

Ад князя Снуда ты паходзіш імем,
Вадой блакітнай — кропляю з нябёс,
Дзе маскалёў глыбінямі тваімі
Стаў вымярацца чалавечы лёс.

Як Снуды з Струстай, так людскія гены
Змяшаліся пасля ледавіка, —
Латгаліі сівой абарыгенаў
І нарачанскіх плёсаў рыбака.

Тут астраўкі, як курганы, здалёку —
Курылаў беларускіх паясок,
Дзе бусел чорны з кулічком й сарокай
Бяроз карэльскіх дэгустуюць сок.

Як сон-трава у рэдкалессі Снудаў,
Па восені шчымлівая нуда.
Тваіх вачэй азёрных не забуду
У прыбярэжных выспелых садах.

Ірае Струста светлыя крыніцы,
Іто б'юць-струменяць з-пад карэнняў-жыл.
Хвалі, як асколкі бліскавіцы,
Разаюцца ў азёрны небасхіл.

Ірыносіць ранак у туманным ранцы
Іа гэты бераг прахалодны цень,
Іадточыць ноч дзяўчыне-браслаўчанцы,
Іадрэзаўшы вясёлкай, хмарны дзень.

Іазёрны край, счакаўшы дні вакацый,
Іапоўніцца сцярожкай цішынёй.
Іауды ўсцяж, нібы антэны рацый,
Іааладзяць перамовы з глыбінёй.

ПАЧАТАК ЗІМЫ

Вецер арфуе насыпаны снег,
 Ля плота збівае валёнкі.
 Спуджаны голас залётных кунег,
 Вей белакрылыя гонкі.

Чорным арэхам шпакоўня ўтары
 Ё інеі кроны імгліцца.
 У рызах слупы, як зімы святары,
 Выйшлі на лета маліцца.

Вечар каўтае клубчаты дымок,
 Конь снег натрушаны месіць.
 Ноч прымярае, нібыта канёк,
 У небе да воблака месяц.

Снежань нямы апячэ далягляд
 Поўнач раскошаю зорнай.
 Першы мароз, як з пад'ёму салдат,
 У лесе агучыцца горнам.

Бераг. Вечар. Кастроў вечар.
 Іскрын-светлін выдых зорны.
 Жалудамі, бы карцеччу,
 Абстраляны плёс азёрны.

Як салдацкая пілотка,
 Што зляцела з галавы,
 Ё белай пене стыне лодка,
 Два вяслы — два рукавы.

Ад агню над цішай сцежкі
 Калыхнецца смуглы цень.
 Дагараюць галавешкі,
 Рассыпаюць зор ірдзень.

РАБІНАВЫ ДЗЕНЬ

Нібы туман, страсаюць стрэхі
Спякоты летнюю нуду.
Кідае лівень, як арэхі,
Цяжкія кроплі у ваду.

Жытоў бурштынінкі-зярняты
З калосся сыплюцца на дол.
Грамы, захмарныя гарматы,
Грымяць нязмушана наўкол.

Ілля зажынкам ладзіць лазню.
Над парасонамі стагоў
Маланка зырка вокам гляне,
Нібы шукаючы каго.

Ды галавы падняць не можа
Прамоклы вецер ад травы.
З шнура фартух кароўкай божай
Імкне ў абдымкі крапівы.

Пагаслыя у траўні свечкі
Агнём успыхнулі рабін.
Каштаны, як жаўткі з яечка,
З крывёй змяшаліся калін.

ЗМЕНА КВАДРЫ

Лязо маланкі у зямлю,
Бы нож у бохан хлеба.
Гром працінае цішыню
Па кроквах, як па рэбрах.

І лезе хмара — вясны дар,
А галава — у плечы.
Зямля дажджу адкрыла твар
У красавіцкі вечар.

І разгавеецца прастор,
Каб аджывіцца жытам,
Жывіцу пусціць смольны бор,
І лівень скончыць квіты.

Залевы раннія святло
На сподзе неба дужкай.
І забялее зноў сяло
На туманах-падушках.

ДОМА

Кветка кожная прывеціць,
 Зорка радасна ўпадзе —
 Не сустрэць вясны у свеце
 І зімы такой нідзе.
 За сцяжынаю — дарога,
 За крыніцаю — рака.
 Тут сяброў сустрэнеш многа
 І нярэдка — сваяка.
 Слова чуеш гаваркое
 З вуснаў хітрых байдуна:
 То душэўнага спакою,
 То як выбух перуна.
 Дзе не маюць заготовак,
 Пашкадуюць жабрака,
 Дзе аднолькава нязломак
 З правай левая рука.
 Дзе над кожнаю труною
 Спавядаецца душа...
 Дзе пад раніцу вясною
 Нараджаюцца спярша.

* * *

Вырай — растрывожаны вулей.
 Мытнік першы раз бездапаможны:
 Легіён бязвізавых гусей
 Пралятае мытню асцярожна.

Шыю цягне стомлены вajak
 На званочак жаўрука ляснога.
 Як з сямейства рэдкага вужак —
 У бярозах чорная дарога.

А буслянак, як капелюшоў,
 Выццам час вясновых каранацый.
 Дождж-сявок прысадамі прайшоў,
 Пакалоўшы аб ігрушу пальцы.

Хмары, нібы крылы ветрака,
 Развярнуў на поўнач цёплы вецер.
 Вераб'ёў вясёлых талака
 Атрасае ад макрэчы вецце.

ЭКВАТАР ЗІМЫ

На поўдні шчэ хаваюцца грамы,
 Рапірамі маланак ў небе звонячы.
 У нас на колах поўні паўзімы
 Адвезена на край далёкай поўначы.
 Ужо дзяніцца ўсмяшкаю раней
 Прасвечвае паўснежныя узмежкі.
 Дарога, бы наждачка, для саней
 Выкочвае груды, як галавешкі.
 У садзе груша, бы ад ветру ёрш,
 У ледзяшоў адліжная падсочка.
 Адхуквае сонца усё больш
 У студні замарожанае вочка.
 Глытае вечар з дымам туманы,
 Ды, зрэдку папярхнуўшыся марозцам,
 Пячэ па снегу прэсныя бліны
 Ё разоры чорнай, як на скавародцы.
 Ё бярозы наліваецца кара,
 Нібы да родаў маладыя грудзі.
 Ігліцу, як іголку, у барах
 Прашыць грыбніцу,

вострыць цёплы студз

РАЗГАВЕННЕ ДНЯ

Вясну малое дзень з натуры:
 Як гіры, у гняздзе гракі,
 Выявай спеўнай партытуры
 На правадах блішчаць шпакі.
 Вада, знясіленая лёдам,
 Збірае сілы пакрысе.
 Вярба, прапахшы першым мёдам,
 Пылком ад коцікаў трасе.
 Зрэдзь старадрэвіна скрыгоча,
 Як маладзенькі каршачок,
 У двор падсушаны заскоча
 На крылах лёгкіх скразнячок.
 І ценю веснавыя стрэлкі
 Пакажуць раўнадзенства час,
 І ледзяшы, нібыта шлейкі,
 Са стрэх зляцяць апошні раз.

Зноў конікаў цырульня
Адкрылася ў траве.
Шпакі праводзяць гульні
Прад выраем свае.

Туманам, як балотным
Самшоны мохам дзень.
І надвечорак кротам
Крадзецца па градзе.

Маланку зацугляўшы,
Ад'ехалі грамы.
Заплача ноч, счакаўшы
Прысуд зямлі нямы.

Парэпаня сцежкі,
Ваколіца. Сухмень.
Бы лета галавешкі,
Ралля, дзе быў ямень.

ФАНТАЗІІ ВЯСНЫ

Звісаюць абоймай са стрэх ледзяшы,
Ляжаць, нібы ток, агароды.
На яйках галубка ў застрэшным кашы
Звярае гадзіннік прыроды.

А вецер, сарваўшы ўсе звязкі свае,
Зноў флюгера жэстам гаворыць.
Старая, патупаўшы, снег абаб'е
І вокны ад сонца зашторыць.

І выедзе дзед на яловым кійку
На лаву з ацепленай хаты.
Падсобіць падковаю конь ручайку,
Разбіўшы лядовыя краты.

На вока — зіма не зіма на двары.
Ды весняе чуйна ў прасторы.
Гракі мак таўкуць, нібы ў май камары,
Мароз ледзьве дыхае, хворы.

Дзень цень, нібы лыжы, да дрэў прывязаў,
Куст бэзу пад сонцам распяты.
Слуп, быццам на прывязі ў садзе каза,
Трымае свой гонар рагаты.

ВАЧАМІ МАСТАКА

Лета сухмень. Паазер'е. Заранка.
Парыста бераг залье малаком.
Шчоўкае ветру ў чаротах марзянка,
Сонца з чаўна устае галяком.

Браслаў, нібыта юнак зухаваты,
Будзе па следу зары веславаць.
Быццам дзяўчыну, абдыме Дрывяты,
Каб патаемна туліць-мілаваць.

Вуліцы горада, нібыта межы.
Тут раздзяляе азёры плато.
Колькі ў Навята, Святца і ў Бярэжа
Той прыгажосці дзівоснай, святой.

Коскай забытая звечара лодка.
Бераг жаўцявы — бясконцасць радка.
Поле свабоды да самай Слабодкі
Змесціць на золку мальберт мастака.

Быў. Ёсць. Буду.

Ул. Караткевіч

Быў. Ёсць і буду. Дзе асеў народ
Блакітнавокі, русы, ў краі белым,
Дзе крышыць сонца красавіцкі лёд
І лён звініць у полі ў жнівень спелы.

Дзе вышынёй натоліцца жаўрук,
Пчала не раз напоўніць мёдам соты.
Дзе шчасце цэняць не з вяльможных рук,
А з зрэб'я, накрахмаленага потам.

З часоў Гусоўскага живуць яшчэ зубры,
Дзе Лань-рака лясная п'е крыніцы.
Для гонкіх мачтаў вартыя бары,
Прасмаленыя, як чаўны, жывіцай.

Час даўніны хавае палімпсест,
І дзірванеюць курганы пад небам.
Народным святам вернікаў тут фэст
І ў сябрах душэўная патрэба.

Расце хай жыта і жыццё цячэ
Ў краі шышшыны, кветкі Беларусі.
Ён быў. Ён ёсць, каб вечна быць яшчэ,
Дзе распраўляе вольна крылы бусел.

ПАРАЛЕЛІ

Вясна. Першыя пырскі травы.
 Дожджык, нібы немаўля.
 Восень. Іржавыя паплавы.
 Макрэча вісне, як тля.

Вясна. Грэбень вясёлкі з вады.
 Коцікі на вярбе.

Восень. Калючым дротам сады.
 Месяц на хмары гарбе.

Вясна. Дзявочых грудзей першацвет,
 Першай бяссоніцы час.
 Восень. Самотны у вершах паэт
 Шукае вясны параз.

Паўночны край. Глыбоччына. Радзіма.
 Адна у свеце, дзе мой родны дом,
 І самы чысты снег, нібы крыніцы, ў зіму,
 І самы звонкі першы над Беразвеччу гром.

Дзе Свіліца дала імя сваё Падсвіллю,
 Дзе у бясхмарны дзень сустрэне шэптам Шо.
 Дзе Аржаніца-рэчка з ячменным пахам піва
 І вечна юны Мосар з трывожнаю душой.

Галубіцкая пушча барамі ў Налібокі,
 Ля азярын гаючых аселі Азярцы.
 Тут думаецца ўсім глыбока у Глыбокім,
 Ды большакі вядуць у розныя канцы.

Хоць загваздки даўно мянялі ў Гваздове,
 З дружнай Чарадзеі ў Чарневічах хадзіў.
 Татарын, старавер зямлі удзячны, мове,
 Што роднымі для іх сягоння з нарадзін.

Жыццё бы у вулей сабрала тут паэтаў,
 Разьбяр, каваль, мастак тут слынным не адзін.
 І неба вышыня адразу на паўсвета,
 І ў дар куток бацькоўскі ад самых нарадзін.

НАВАЛЬНІЦА

Нёс вецер хмару ў рэзгінах з маланак,
Губляючы саломінкі дажджу.
Хістаў валошкі ў кіпцюрах канянак,
На летні дзень надзеўшы паранджу.

І сонца нібы вылівак птушыны,
Трымцела перад прыпекам агню.
Мядзяны рой над возам канюшыны
Спадаў пад ногі лёткаму каню.

Свістала пуга у руцэ з лаячынай —
Такім кароткім здаўся хлопцу дзень.
Прыпол сукенкі светлая дзяўчына
Аберуч прыціскала да калень.

* * *

У метро шывуюць электрычкі,
Дзе ніколі неба не відаць.
Тут не ўбачыш, як сцякаюць знічкі
У расу, што поіць сенажаць.

Як растуць у гнёздах птушаняты,
Рэчку мерыць вёсламі вясляр.
Як маланка шпораў над хатай
Коціць сонца у пракосы хмар.

Ў жнівень саламянымі кітамі
Зноў палягуць скірды ля мяжы.
Як снягі ўзбіваюць капытамі
Коні ў снегавейным міражы.

І пяройдзе безгалоссе ў спевы,
Разалье клён сок па гладышах.
Ды святла пасля вясны залевы
Зноў папросіць кожная душа.

* * *

Нібы плугам, сум разганю,
Што ў сэрцы ляжыць папарам.
Абвяшчу веснавому дню
Дзень вясёлкі над цёмнай хмарай.

Кволым крыльцам махне лісток
Ў жабурынні бялуткім каліны.
Пабяжыць зноў зялёны ток
Па зямлі і па дрэў галінах.

Разгавеецца сонцам душа.
Паласуе маланка неба.
Мне б пражыць лістапад спярша,
Пражыць лістапад мне трэба.

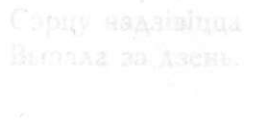

* * *

Пасеяў снежань белую расаду,
Марозік звесіў ногі са страхі.
Вятры снягі арфуюць у прысадах,
Закінуўшы на неба кажухі.

У цёплай шапцы бэз на паваротцы
Скубе сянцо пахучае з вазоў.
Маўкліва коні, як першапраходцы,
Ступаюць з млосным скрыпам палазоў.

І вёска, абапёршыся на плоце,
Дымком над хатай, як брывом, кіўне.
Крамяны яблык ледзянее ў роце
І набліжае да вясны мяне.

* * *

Ранак, як рамонкавы пялёстак,
Забялеў пад сонца капяжом.
Першародным быць цяпер няпроста
Чыстым ветрам, снегам ці дажджом.

Ды няўпрост застацца чалавекам
Сярод здрады, пошласці і зла.
Не пылінкай у святле малекул —
Хоць адной малекулай святла.

Калі цяжка — мне, майму народу,
Калі лёгка — зноў з народам жыць.
Не губляць галінкі радаводу,
Першаісным да сканання быць.

* * *

Белыя заплаткі
Конь-мароз скубе.
Коцікі-зярняткі
Пухнуць на вярбе.

Ў ледзяша з застрэшша
Нос зусім пацёк.
З клёна саладзейшы
Сакавіцкі сок.

У хлявах — прыплоды,
Ў хатах — сырадой.
Пахнуць агароды
Бульбай маладой.

Гімн складаюць пеўні
Сонцу і вясне.
Раўчуку ўжо спеўна
У лядовым сне.

Нібы рукавіцы,
Кіне вечар цень.
Сэрцу надзівіцца
Выпала за дзень.

* * *

Пад святлом Венеры-зоркі
Ткуць свой майскі паясок
Затравелыя пагоркі,
Дзе, як золата, пясок.

Веснавей каб не сурочыць,
Узышоў маладзічок.
Беларускай белай ночы
Развязаны каснічок.

І зрываюцца з галінак
У салодкі сон гракі.
Растрывожылі маліны
Маладыя салаўкі.

Цень ад коміна за хатай,
Нібы штык той за спіной...
Ды ніяк не страшнавата
Першай кветчыне вясной.

* * *

Я адчуваў сябе найбольш багатым,
Калі звінелі косы у лугах,
Калі над возам месячык гарбаты,
Бы цераз грыву жоўтая дуга.

А потым трохкі стомлены дарогай,
Забраўшыся на пахкі сенавал,
Прыемна чуў, як аціхаюць ногі,
Як мякка ў сене тоне галава.

* * *

Павуцінне носіць ліставей,
Зацугляўшы шорсткія памежкі.
Грыбасей пачаўся, грыбасей,
Зноўку мох салодзяць сыраежкі.

Над астрыжняй скірдаў каўняры,
Грэе восень жоўтыя далоні.
Раніцы з палеткаў у двары
Туманы халодныя прыгоняць.

У ЯЛЦЕ

Тут — белы горад.
Край мой белы
Ляжыць далёка за гарамі.
Там курганы задзірванелі,
Зубры вандруюць там барамі.
Ты — Чорным морам,
Там жа — лёнам
Жыве спрадвеку беларус.
Там не вада, а пот салёны
Прасоліць ветразь і абрус.

КУПАЛЛЕ

Купальскія кастры пад рана на Івана,
Шугае зорны рой зіхотна ў вышыню,
І ліпеньская ноч сваім дзявочым станам
Лагодна туліцца да цёплага агню.

Жыцця маладзічок, час папараці-кветкі...
Купалля грай імгнем залатым.
Ды ўсё ж да скону год я застаюся сведкам
Далёкае пары у часе маладым.

Нагульвалі сады свае плады пад сонцам,
Касцы, бы журавы, пад самы травакрай.
Прастор у сіўчаках, як немаўля ў пялёнцы,
І падростаў ад грому пазарэчны гай.

Кіпелі зноў віры ад спінаў загарэлых,
Спраўлялі вадавей дзятва і юнакі.
А вечарам кастры паганскія гарэлі,
Гады плылі, нібы дзяўчат вянкi.

Ноч-чараўніца, дай расы напіцца,
З рук-промняў сонца вусны наталі.
Дымком кастра б гаркавым прычасціцца,
Нібы дыханнем роднае зямлі.

* * *

Мароз затаніруе шыбы,
Схаваўшы зіму ад людзей,
Дзе гурбы, бы з возера рыбы,
Ляжаць на замёрзлай вадзе.

Нявестаю ноч пад каронай
Прыраўнуе да поўні сам дзень.
І знічка раз-пораз салёнай
Слязой на зямлю упадзе.

Каляды насцежаць прысады
Паўночным дыханнем спярша.
І веі затрубяць рулады
У комінах, як гладышах.

* * *

Верасень — вера асенняя
З сумам і лёгкай тугой.

Скласці б гады, як бяровенне,
Ў зруб маладосці маёй.

Хай без страхі і без рамаў,
З ганкам-жарнавіком,
Але з маладою мамай
І татам-франтавіком.

Ды не са струхлелай брамай,
Зарослай шыршынай густой,
Ужо незваротнай мамай
І бацькавай лаўкай пустой.

УЖДЖСАРАКІ АП

Неба закружылася ад птушак —
Дзень вясновы ладзіць саракі.
Са шпакоўняў пух старых падушак
Вымятаюць крыльцамі шпакі.

Ды жаўрук, натрэшыся ў разоры,
Б'ецца ў сіні, нібы матылёк.
Грак варонім стаў парламенцёрам —
Ў дзюбе носіць белы ласкуток.

Чаек бела-чорныя цяльняшкі
Тут і там мільгаюць угары.
Галкі, як маўклівыя манашкі,
Аблятаюць ціхія двары.

У гняздзе, нібы ў чалме, бусліха
Дрэмле пасля доўгай чарады.
Кулічок, як самалёцік, ціха
Сеў ля цёплай зброснелай вады.

Разгайдана зноў гаёў улонне
Крыкам сойкі, строкатам сарок.
Саракі пад парасонам поўні
Развязалі выраю шнурок.

ПАСЛЯ ДАЖДЖУ.

І адплывала навалніца
З дажджом, бы ветразем, за бор,
Нібы пруткамі, бліскавіцай
Карункаў вяжучы узор.

І ўжо адны, адны, без маткі,
Стаялі ціха на страсе
Ў гняздзе двайняткі-бусляняткі
І абсыхалі пакрысе.

Калечполе полем бою
Для жывых і нежывых,
Цінер полем зверабою
Ты баліла... * * *

Красуе ў Беларусі жыта,
І стан ад гэтага душы,
У асвячэння час нібыта,
Хоць сэрца ўласнае сцішы.

У кожным коласе малочным
Зямлі схаванае цяпло,
І зорак незлічоных вочы,
І сонца летняга святло.

Бальзам дажджоў і віхраў свісты,
Спеў жаўрука і звон пчалы.
Расінак цяжкія маністы
І бляск маланкі, як стралы.

І чорны бохан на абрусе,
Жаданы ў хаце кожны дзень.
Красуе жыта ў Беларусі,
А значыць, і жыццё ідзе.

КАЛЕЧПОЛЕ

Тут вятрам зімой раздолле,
Дзе папар, як на талерцы.
Нечакана Калечполе
Закацілася у сэрца.

У глушы, ля самай пушчы,
Рэдкім хутарам прывеціць.
Дзе ў садах увосень грушы
Саладзейшыя на свеце.

Ды палын-травы хапае
На дзяцінства горкім полі.
Ўзыдзе зорка маладая —
Горыч памяці, як болю.

Калечполе плахай стала,
Там зямля крывёй-расою.
Падрываліся нямала
З лубкай, посахам, касою.

І засмягла Калечполе
Ад макроты, як сухотаў.
Вецер гнуў сухое голле
Пад удоў няшчасных плотам.

Калечполе полем бою
Для жывых і незваротных,
Цяпер полем зверабою
Ты баліш для родных.

ДВОЕ Ё ЛУЗЕ

Загарае твар дзяўчыны
 На падушцы з дзьмухаўца.
 Луг зялёнаю пярынай
 Стаў таксама для хлапца.
 Двое ё лузе, двое ё свеце
 Шчаслівейшыя адны.
 Ад кахання сэрцы ё цвеце,
 Ды з гаркотай палыны.
 Вусны юныя спакусай,
 Ідзе кругам галава.
 Для дзяўчыны дотык вусаў,
 Нібы першая трава.
 Пах салодкай канюшыны,
 Быццам дыхае зямля.
 Каб з травы устаць дзяўчынай,
 А жанчынай стаць пасля.

ПАСЛЯ ДАЖДЖУ

Ноччу скончыўся сухмень
 (Аж да додня палівала).
 Сонца, кінуўшы прамень,
 Баравік пацалавала.
 Падасінавік з асінай,
 А чашчэвік пры бярозе.
 Не баяцца ног ласіных,
 Зрэдзь паселі на дарозе.
 Вабяць яркімі самбрэра
 Ё лясным танцы сыраежкі.
 Мухаморы-кавалеры
 Побач топчудца ля сцежкі.
 Сонна стрэне парасонік,
 З травы вылезшы, цыбаты.
 Абляпілі ўскрай сасоннік
 Маслякі, як парасяты.
 Махавік, як цвік, у моху
 Шляпку жоўтую хавае.
 Ды, прыжыўшыся патроху,
 Рыжык гонар свой трымае.

Чаргой мокрыя радоўкі
Навылёт зямлю прашылі.
Воку рэдкія вясёлкі
Нагам лапцікі пашылі.

Чага з губкай старадрэвін
Цесна ствол акальцавалі.
З-пад ігліцы, як са шчэлін,
Нос лісічкі паказалі...

Змест

Святло блакіту	5
Аржаніца, Акмяніца	6
* * * Сумуе сонца днём на леце	8
* * * Вочапам захад над бруйнай ракой	9
Максіму Танку	10
Каровін камень	11
Летам	12
Раніца на Струсе	13
На восень	14
* * * Апошні снег зімы-вяртанкі	15
Крэскі вясны	16
Позняе	17
* * * Які магічны паварот	18
Пад паўночнай зоркай	19
* * * Расці, дрэва майго роду	20
Анонс вясны	21
Нараджэнне вады	22
На Нарачы	23
* * * Заносіць пяском парог	24
За год да XXI стагоддзя	25
* * * Чаўны, чайкі, час шытшыны	26
Дачы на Нарачы	27
У ноч на Каляды	28
Першы дождж	29
Завіруха	30

Масленіца	31
Вёска Парыж	32
Сёстрам	34
Браслаўшчыне	35
Возера Снуды	36
* * * Збірае Струста светлыя крыніцы	37
Пачатак зімы	38
* * * Бераг. Вечар. Кастроў вечы	39
Рабінавы дзень	40
Змена квадры	41
Дома	42
* * * Вырай — растрывожаны вулей	43
Экватар зімы	44
Разгавенне дня	45
* * * Зноў конікаў цыфульня	46
Фантазіі вясны	47
Вачамі мастака	48
* * * Быў. Ёсць і буду	49
Паралелі	50
* * * Паўночны край	51
Навальніца	52
* * * У метро шывуюць электрычкі	53
* * * Нібы плугам, сум разганю	54
* * * Пасеяў снежань белую фасаду	55
* * * Ранак, як рамонкавы пялёстак	56
* * * Белыя заплатакі	57
* * * Пад святлом Венеры-зоркі	58
* * * Я адчуваў сябе найбольш багатым	59
* * * Павуцінне носіць ліставей	60
У Ялце	61

Купалле	62
* * * Мароз затаніруе шыбы	63
* * * Верасень — вера асенняя	64
Сафакі	65
Пасля дажджу	66
* * * Красуе ў Беларусі жыта	67
Калечполе	68
Двое ў лузе	70
Пасля дажджу	71

Літаратурна-мастацкае выданне

Гарановіч Віталь Рыгоровіч

Свято блакіту

Вершы

Рэдактар *А. Пісьмянкоў*

Карэктар *Н. Аляксеева*

Камп'ютэрны набор і вёрстка *А. Ваўчок*

Адказы за выпуск *Г. Вінярскі*

Падпісана да друку 10.01.2002 г. Фармат 70х90 $\frac{1}{32}$

Папера афсетная. Ум. друк. арк. 3,07.

Наклад 500 паасоб. Зак. 107.

Падаткавая льгота — Агульнадзяржаўны класіфікатар

Рэспублікі Беларусь

АК РБ 007-98 ч. 1 код 22.11.20.300.

МГА «Беларускі кнігазбор».

220034, Мінск, вул. Фрунзе, 5.

Тэл./факс (017) 220-70-27.

Ліцэнзія ЛВ № 105 ад 31.12.97 г.

Надрукавана з арыгінал-макета заказчыка

ў друкарні УП «Ходр» БелТІЗ.

220004, г. Мінск, вул. Вывалення, 9.

АП № 91 ад 15.08.2000 г.

9 789856 638506 >